

**Lietuvos Respublikos
sveikatos apsaugos ministerija**

Infekcinių ligų valdymo aktualijos

**Parengė: SAM Visuomenės sveikatos
departamentas**

Turinys

- Skiepijimo aktualijos Lietuvoje
- Vakcinomis valdomų infekcijų aktualijos Lietuvoje ir Europoje
- Nacionalinės imunoprofilaktikos 2024–2028 metų programos (NIP) pristatymas
- Skiepijimo aprėpčių didinimui skirti veiksmai

Skiepijimo situacija Lietuvoje

Užkrečiamoji liga (amžiaus grupė)	Skiepijimo pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių apimtys Lietuvoje 2010–2023 m.													2023
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Tuberkuliozė (naujagimiai)	98,90	97,80	97,90	98,20	97,70	97,20	97,70	97,30	96,4	96,56	95,79	93,31	92,73	93,20
Hepatitis B (naujagimiai)	98,30	95,70	93,20	97,70	97,40	97,30	97,10	97,0	95,90	96,30	95,22	92,52	94,54	↓93,10
Difterija, stabligė, kokliušas, polio, haemophilus B (1 m.)	94,80	92,40	92,80	93,20	92,90	93,50	94,10	93,70	92,30	92,12	91,35	90,05	90,00	90,13
Tymai, epideminis parotitas, raudonukė (2m.)	96,10	93,70	93,40	93,30	93,40	94,20	93,70	93,50	92,20	92,73	90,11	88,41	86,46	87,08
Tymai, epideminis parotitas, raudonukė 7 m.	94,20	93,70	92,80	92,50	91,80	91,50	92,20	92,30	91,60	93,20	90,53	88,37	86,53	↓85,72
Pneumokokinė infekcija (1 m)	-	-	-	-	-	30,10	81,60	82,50	81,90	81,63	83,37	82,29	80,80	81,76
ŽPV infekcija (11m.) 1d.	-	-	-	-	-	-	12,50	34,50	55,30	63,36	61,64	60,71	59,37	↓56,10
ŽPV infekcija (12 m.)1 d.							2,92	43,19	77,78	77,19	76,10	73,64	71,73	↓62,74
Rota virusinė infekcija (1 m.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	66,76	66,82	66,80	68,43	73,84
Meningokokinė B infekcija (1 m.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55,77	74,97	76,09	75,19	76,20

Skiepijimas erkinio encefalito, gripo ir COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) vakcinomis

- nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. numatyta pradėti skiepyti 50–55 m. amžiaus asmenis erkinio encefalito vakcina bei 2–7 m. amžiaus asmenis sezoninio gripo vakcina
- ir toliau PSDF biudžeto lėšomis bus vykdoma rizikos grupėms priklausančių gyventojų vakcinacija sezoninio gripo vakcinomis bei sudaryta galimybė pasiskiepyti nuo COVID-19 ligos

Skiepijimas erkinio encefalito vakcina

- ASPĮ vakciną nuo erkinio encefalito turi užsakyti taip pat, kaip užsako ir kitas vakcinas, perkamas pagal NIP
- Užsakymai galės būti vykdomi nuo 2024 m. rugpjūčio mėn.
- Vakcinos bus pristatytos tiesiai į gydymo įstaigas
- Registracija vykdoma naudojantis IPR IS
- skiepijimo planas susideda iš trijų TicoVac 0,5 ml vakcinos dozių:
 - pirmoji ir antroji dozės įskiepijamos nuo 1 iki 3 mėnesių intervalu. *Jei būtina, kad imuninis atsakas susidarytų greičiau, antroji dozė gali būti įskiepyta praėjus 2 savaitėms po pirmosios dozės įskiepijimo*
 - trečioji dozė turi būti skiriama praėjus nuo 5 iki 12 mėnesių po antrosios dozės įskiepijimo

Skiepijimas gripo vakcina

- Kaip ir anksčiau, pagal ASPĮ pateiktą poreikį, sezoninės gripo vakcinos bus pristatytos tiesiai į gydymo įstaigas
- Rekomenduojame vienu metu vykdyti gripo ir COVID-19 vakcinaciją, t. y. gyventojų skiepijimą pradėti tada, kai gydymo įstaigoje bus tiek gripo, tiek COVID-19 vakcinų
- Registracija vykdoma naudojantis IPR IS
- Suaugusiesiems skiriama viena gripo vakcinos dozė
- Anksčiau neskiepytiems vaikams antroji vakcinos nuo gripo dozė skiriama praėjus 4 savaitėms po pirmosios vakcinos įskiepijimo

Skiepijimas COVID-19 vakcinomis

- Kaip ir praėjusiais metais, COVID-19 vakcinos bus užsakomos per VDV IS
- Gyventojų registracija vakcinacijai bus vykdoma per IPR IS
- Skiepijama viena tam sezonui skirtos COVID-19 vakcinos doze (išskyrus išimtinius atvejus)
- ASPĮ už nepanaudotas COVID-19 vakcinos dozes neturės susimokėti
- Atkreipiame dėmesį, kad ESSC sandėliuose yra COVID-19 vakcinos (Comirnaty XBB.1.5 ir Nuvaxovid XBB.1.5) likučių, kuriuos galima užsakyti gyventojų skiepijimui ir dabar

Vakcinomis valdomų infekcijų situacija Lietuvoje

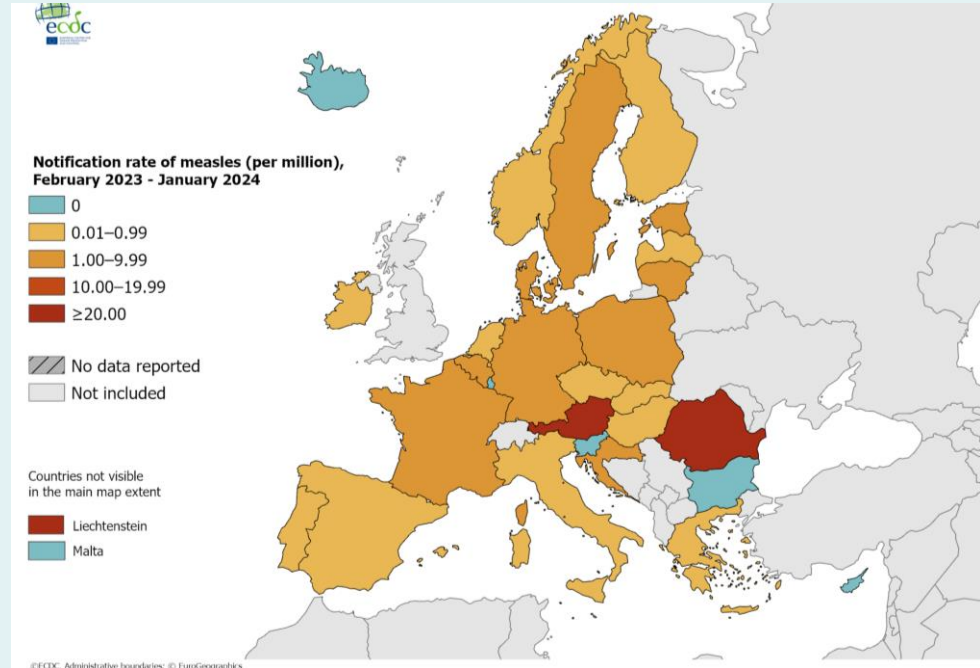
Vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų, nuo kurių skiepijama pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių, susirgimų skaičius Lietuvoje 2002 – 2023 m.

Užkrečiamoji liga	Atvejų skaičius (sergamumo rodiklis 100 tūkst. gyventojų)																						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Difterija	3(0,09) 1mirtis	0	0	0	0	0	2(0,06) 1mirtis	0	0	1(0,03)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kokliušas	23 (0,67)	5 (0,14)	48 (1,42)	64 (1,87)	6 (0,18)	17 (0,50)	51 (1,51)	233 (6,96)	19 (0,57)	30 (0,30)	154 (5,15) 1mirtis	65 (2,21)	143 (4,86)	60 (2,10) 1 mirtis	36 (1,20)	21 (0,70)	27 (0,96)	26 (0,93)	68 (0,24)	0	2 (0,07)	7 (0,24)	
Stabligė	1(0,03)	4 (0,12) 2mirtys	1(0,03) 2mirtys	4(0,12) 1mirtis	3 (0,09) 2mirtys	1(0,03)	1(0,03)	0	2(0,06) 1mirtis	2(0,06) 1mirtis	2(0,07) 1mirtis	2(0,07) 1mirtis	1(0,03) 1mirtis	2(0,10)	2(0,10) 1mirtis	3(0,10) 1mirtis	1(0,04) 1 mirtis	1 (0,04)	0	1 (0,03)	0	3 (0,10)	
Poliomielitas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Tymai	103 (2,98)	1 (0,03)	1 (0,03)	1 (0,03)	1 (0,03)	0	1 (0,03)	0	2 (0,06)	7 (0,22)	2 (0,07)	35 (1,19)	11 (0,37)	50 (1,70)	22 (0,80)	2 (0,08)	30 (1,07)	834 (29,85)	2 (0,07)	0	0	3 (0,14)	
Epideminis parotitas	226 (6,54)	285 (8,23)	279 (8,10)	101 (2,95)	74 (2,17)	81 (2,39)	82 (2,44)	74 (2,21)	87 (2,61)	64 (1,97)	62 (2,07)	67 (2,28)	45 (1,53)	39 (1,30)	53 (1,80)	45 (1,6)	19 (0,68)	32 (1,15)	10 (0,35)	3 (0,10)	11 (0,4)	11 (0,38)	
Raudonukė	277 (8,02)	170 (4,91)	93 (2,70)	118 (3,44)	110 (3,23)	13 (0,38)	0	0	2 (0,06)	0	0	2 (0,07)	0	0	0	0	1 (0,04)	0	0	0	1 (0,04)	2 (0,07)	
Hepatitis B *ūminis/lėtinis	274 (7,93)	175 (5,10) 1 mirtis	187 (5,51)	141 (4,21)	107 (3,26)	84 (2,59)	90 (2,81)	58 (1,83) 3 mirtys	71 (2,26)	60 (1,97) 1 mirtis	33 (1,10)	35 (1,19)	26 (0,89) 1 mirtis	32 (1,10) 1 mirtis	32 (1,10) 1 mirtis	14 (0,5)	13 (0,46)	14 (0,50) 26 (0,93)	10 (0,35) 15 (0,53)	9 (0,32) 18 (0,64)	7 (0,25) 18 (0,64)	8 (0,26) 26 (0,9)	
Haemophilus influenzae	16 (0,46)	4 (0,12)	8 (0,23)	22 (0,64)	11 (0,32)	26 (0,77)	4 (0,12)	2 (0,06)	2 (0,06)	3 (0,09)	3 (0,10)	2 (0,07)	3 (0,10)	14 (0,5)	7 (0,20)	8 (0,28)	14 (0,5)	3 (0,11)	1 (0,04)	2 (0,07)	58 (2,07) 1 mirtis	59 (2,06) 1 mirtis	
Meningokokinė infekcija	66 (1,9) 6 mirtys	73 (2,11) 8 mirtys	92 (2,67) 5 mirtys	81 (2,36) 6 mirtys	77 (2,26) 8 mirtys	66 (1,95) 3 mirtys	68 (2,02) 5 mirtys	65 (1,94) 5 mirtys	50 (1,5) 6 mirtys	80 (2,47) 7 mirtys	83 (2,77) 9 mirtys	89 (3,0) 11 mirčių	71 (2,4) 5 mirtys	74 (2,5) 7 mirtys	75 (2,6) 7 mirtys	81 (2,86) 11 mirtys	40 (1,43) 5 mirtys	37 (1,32) 6 mirtys	12 (0,42)	11 (0,39)	13 (0,46) 2 mirtys	21 (0,36) 1 mirtis	
Pneumokokinė infekcija	0	0	1 (0,03)	36 (1,05)	13 (0,38) 3 mirtys	32 (0,95) 1 mirtis	18 (0,53) 1 mirtis	16 (0,48) 3 mirtys	10 (0,3)	9 (0,28) 2 mirtys	7 (0,23)	17 (0,6) 3 mirtys	7 (0,2)	25 (0,9)	56 (2,0) 6 mirtys	76 (2,7) 6 mirtys	65 (2,32) 7 mirtys	66 (2,36) 5 mirtys	44 (1,57) 2 mirtys	25 (0,89) 3 mirtys	88 (3,13) 6 mirtys	137 (4,79) 18 mirčių	

*Nuo 2019 metų pradžios į šio Hepatito registraciją

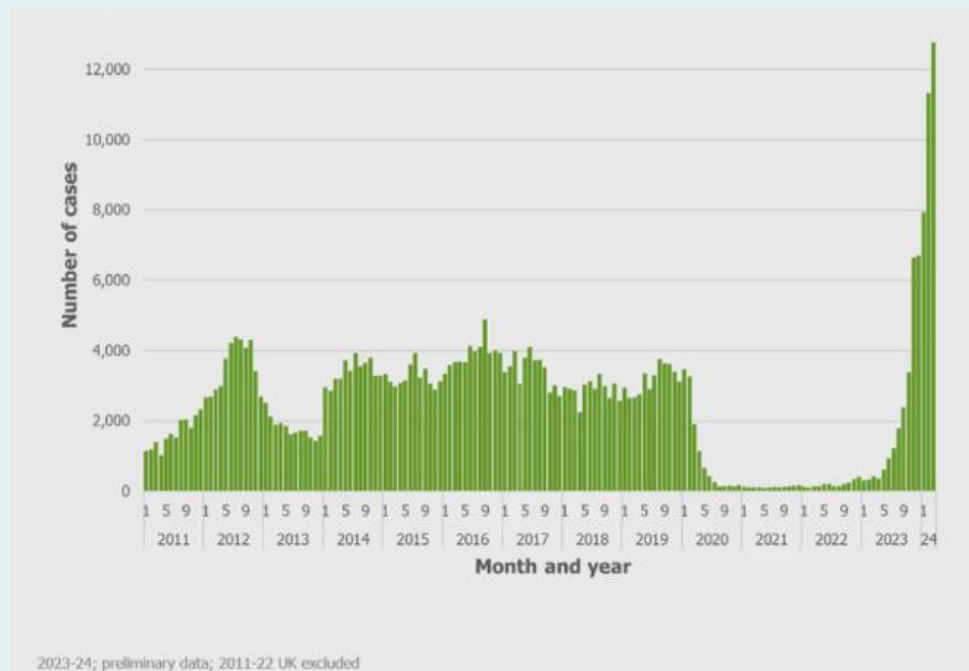
Tymų epidemiologinė situacija Europoje

- Tymų atvejų skaičius pradėjo didėti 2023 metais
- Nuo 2023 m. kovo mėn. iki 2024 m. vasario mėn. pabaigos pranešta apie mažiausiai 5770 tymų atvejų, įskaitant 13 mirties atvejų (12 Rumunijoje, 1 – Airijoje)
- Tikėtina, kad atvejų skaičius artimiausiu metu didės

Kokliušo epidemiologinė situacija Europoje

- Nuo 2023 m. kovo mėn. iki 2024 m. vasario mėnesio pabaigos ES / EEE šalys pranešė apie 60 000 kokliušo atvejų, tai yra 10 kartų daugiau nei 2021–2022 metais
- Sergamumo pakilimai stebimi kas 3-5 metus
- Rizika jaunesniems nei 6 mėn. amžiaus kūdikiams šiuo metu vertinama kaip didelė. Kitoms amžiaus grupėms – maža / vidutinė

ECDC rekomendacijos dėl ligų valdymo

Tymai

- Skiepijimas:
 - skiepijimo aprėpčių didinimas (įskaitant *catch-up* programų taikymą);
- epidemiologinės stebėsenos užtikrinimas (ankstyva diagnostika, atsakas ir protrūkių kontrolė)
- sveikatos priežiūros specialistų budrumo didinimas
- rizikos komunikacijos taikymas bei informavimas apie skiepijimo naudą

Kokliušas

- Skiepijimas:
 - skiepijimo aprėpčių didinimas;
 - nėščiųjų skiepijimas;
 - skiepijimo paslaugų pasiekiamumo didinimas;
 - skiepijimo informacinių sistemų tobulinimas.
- sveikatos priežiūros specialistų budrumo didinimas
- epidemiologinės stebėsenos užtikrinimas (įskaitant atsaką į protrūkius ir kontrolės priemonių taikymą. Turi būti užtikrintas sąlytį turėjusių asmenų atsekamumas, ypač turinčių didžiausią sunkios ligos formos riziką)
- Rizikos komunikacijos taikymas bei informavimas apie skiepijimo naudą

Nacionalinės imunoprofilaktikos 2024–2028 metų programos (NIP) pristatymas

Programos tikslai ir siekiami rezultatai

Programos tikslai:

- didinti skiepavimo į Programą įtrauktomis vakcinomis aprėptis;
- valdyti, mažinti sergamumą, protrūkių tikimybę, pašalinti ir išnaikinti vakcinomis valdomas užkrečiamąsias ligas (tymai, raudonukė);
- užtikrinti skiepavimo saugumą, efektyvumą ir prieinamumą.

Siekiami rezultatai:

- didinti skiepavimo aprėptis;
- mažinti vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų naštą gyventojų sveikatai;
- išlaikyti Lietuvos, kaip laisvos nuo poliomiellito sukėlėjo šalies, statusą ir išnaikinti tymus ir raudonukę;
- tobulinti skiepavimų kalendorių, didinti suaugusiųjų skiepavimo aprėptis;
- užtikrinti pakankamą sveikatos priežiūros specialistų ir gyventojų informuotumą ir budrumą apie vakcinas ir vakcinomis valdomas užkrečiamąsias ligas.

Siekiant užtikrinti pakankamą gyventojų apsaugą nuo vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų bei valdyti šių ligų plitimą populiacijoje, didinti skiepijimo aprėptis

- Nustatyti skiepijimo aprėpčių didinimo kriterijus, atliktų veiksmų efektyvumo vertinimo tvarką ir atskaitomybę
- Organizuoti tikslinių grupių požiūrio į skiepijimus stebėseną
- Reguliariai informuoti visuomenę apie skiepijimą nuo užkrečiamųjų ligų
- Periodiškai (ne rečiau kaip kartą per metus) organizuoti susitikimus su gyventojais ir ekspertais savivaldybėse, kuriose stebimos mažiausios vaikų skiepijimo aprėptys
- Didinti vakcinų prieinamumą skaitmenizuojant procesus
- Užtikrinti pakankamą sveikatos priežiūros specialistų informuotumą ir budrumą apie vakcinas
- Didinti gyventojų informuotumą apie vakcinas

Nustatyti vienodą ir aiškią apmokėjimo už skiepavimo paslaugą sistemą bei asmens sveikatos priežiūros įstaigų skatinimo už didinamas skiepavimo aprėptis modelį

- Svarstyti suaugusiųjų skiepavimų (skiepavimai nuo difterijos ir stabligės, rizikos grupių nuo pneumokokinės infekcijos) įtraukimą į paslaugų, už kurias mokamas skatinamasis priedas, sąrašą
- Sukurti ir įdiegti asmens sveikatos priežiūros įstaigų skatinimo modelį už pakankamą aprėptį
- Svarstyti įtraukti šeimos gydytojo individualaus skiepavimo plano sudarymą į paslaugų, už kurias mokamas skatinamasis priedas, sąrašą

Sustiprinti vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą ir skiepijimo aprėpčių stebėseną

- Parengti skiepijimo į Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių įrašytomis vakcinomis aprėpčių švieslentę
- Įvertinti skiepijimo aprėpčių skaičiavimo metodiką pasirinktose asmens sveikatos priežiūros įstaigose
- Atlikti iš Lietuvoje negyvenančių, bet registruotų Lietuvos asmens sveikatos priežiūros įstaigose, bei užsieniečių vakcinacijos proceso Lietuvoje analizę
- Vykdyti nepageidaujamų reakcijų į skiepus priežiūrą ir nuolat teikti informaciją gyventojams apie nepageidaujamas reakcijas į skiepus
- Tobulinti vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų sukėlėjų stebėseną
- Atlikti skiepijimo efektyvumo vertinimą
- Atlikti seroepidemiologinius skiepijimais valdomų užkrečiamųjų ligų tyrimus, pirmiausiai – naikinamų ligų (tymų, raudonukės)

Kiti uždaviniai

- Įgyvendinti tarptautinių organizacijų nustatytus tikslus
- Vykdant profilaktinius skiepėjimus pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepėjimų kalendorių bei vaikų ir suaugusiųjų skiepėjimą nuo užkrečiamųjų ligų teisės aktų nustatyta tvarka užtikrinti palankią vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų epideminę situaciją
- Užtikrinti tinkamą Nacionalinės imunoprofilaktikos 2024–2028 m. programos įgyvendinimą
- Įvertinti Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepėjimų kalendorių bei suaugusiųjų skiepėjimo tvarką ir svarstyti naujų vakcinų įtraukimą ar rizikos grupių išplėtimą / mažinimą

NIP priemonių įgyvendinimas

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos užsakymu 2022 m. atlikta tėvų, auginančių vaikus iki 7 metų amžiaus, reprezentatyvi apklausa atskleidė pagrindines priežastis, dėl kurių dalis Lietuvos gyventojų atsisako skiepyti savo vaikus:

- šalutinio poveikio baimė
- patikimos informacijos trūkumas
- nepasitikėjimas vakcinų veiksmingumu

Aktyvesnis sveikatos priežiūros specialistų paskatinimas nurodomas kaip svarbus motyvas, nulemiantis gyventojų sprendimus dėl vakcinacijos

Atlikus apklausą, numatyti skiepavimo aprėpties didinimui skirti veiksmai

- **Skiepų platformos atnaujinimas**
 - NVSC internetinėje svetainėje sukurta skiepams valdomų užkrečiamųjų ligų platforma, kurioje bus skelbiama visa informacija susijusi su skiepais, įskaitant video paskaitas apie skiepams valdomas užkrečiamąsias ligas ir kt. aktuali informacija visuomenės informuotumui ir raštingumui didinti
 - Viešojoje erdvėje plintančios dezinformacijos paneigimas
 - Gerųjų praktikų, skirtų vakcinacijos aprėpties didinimui, surinkimas ir sklaida
- **Susitikimų su gyventojais ir ekspertais organizavimas savivaldybėse, kuriose stebimos mažiausios vaikų skiepavimo aprėptys**
 - Identifikuojamos savivaldybės, kuriose stebimos mažiausios skiepavimo aprėptys ir organizuojami hibridiniai susitikimai su šių savivaldybių gyventojais.
- **Vakcinų prieinamumo didinimas (procesų skaitmenizavimas)**
 - Skiepavimo aprėpties švieslės parengimas
 - Registracijos vakcinacijai per Išankstinės pacientų registracijos sistemą skatinimas
 - ESPB galimybių išplėtimas
- **Bendradarbiavimas su sveikatos priežiūros specialistais**
 - Mokymai sveikatos priežiūros specialistams
 - Skatinimas įstaigų už vakcinacijos aprėpties didinimą
 - Informacinės medžiagos apie vakcinas šeimos gydytojams parengimas
- **Informacija apie vakcinas ugdymo procese**
 - Paskaitos apie vakcinaciją, pristatomos vaikų ugdymo įstaigose
 - Hibridinės diskusijos su tėvais vakcinacijos tematika
 - Imunoprofilaktikos kursas studentams

Projektai, kuriuose planuojama ar dalyvaujama šiuo metu (1)

- Bendrieji veiksmai **PERCH** – Partnerystė prieš žmogaus papilomos virusą (*plačiau apibūdins NVSC*)
 - Projektas prasidėjo 2022 m. lapkričio 1 d.
 - organizuota spaudos konferencija, skirta Europos imunizacijos savaitei paminėti, informacija apie ŽPV skelbiama NVSC interneto svetainėje
 - organizuota internetinė tėvų apklausa, siekiant išsiaiškinti jų požiūrį į vaikų skiepimą nuo ŽPV, žinias ir informuotumą apie ŽPV ir skiepimą nuo ŽPV ir kitus aktualius klausimus
 - organizuotas susitikimas su mokyklų visuomenės sveikatos specialistais, siekiant išsiaiškinti vykdomas veiklas, susijusias su skiepimo temomis.
 - organizuotas susitikimas su suinteresuotų institucijų atstovais, skirtas aptarti pagrindinius su ŽPV vakcina susijusius klausimus, pagrindines problemas, problemų sprendimo būdus ir t.t.

Projektai, kuriuose planuojama ar dalyvaujama šiuo metu (2)

- HaDEA finansuojamas projektas „**Vakcinacijos kliūčių įveikimas**“:
 - Keitimasis gerosiomis praktikomis / vakcinacijos skatinimo iniciatyvomis tarp ES šalių
 - Pateikta paraiška įgyvendinti Danijos praktiką dėl priminimų apie skiepijimą, pradedant nuo priminimų apie ŽPV vakcinaciją
- 2021–2027 m. programos „**ES – sveikatos labui**“ tiesioginis finansavimas:
 - Pateikta paraiška, kurios dalis – skiepijimo proceso tobulinimas, pagrindinį dėmesį skiriant skaitmenizavimui
- **Finansavimas Lietuvoje:**
 - 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano projektai
 - Projektai, skirti sveikatos raštingumui didinti

Ačiū už Jūsų laiką!

Laikas klausimams.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS

APSAUGOS MINISTERIJA

Įstaigos kodas 188603472

Vilniaus g. 33, Vilnius

Tel. (8 5) 266 1400

info@sam.lt